

κομμάτι

κομμάτι, το, ουσ. [<μσν. κομμάτιν <μτγν. κομμάτιον, υποκορ. του ουσ. κόμμα], το κομμάτι. **1.** καλλιτεχνικό έργο, ιδίως ζωγραφικός πίνακας, γλυπτό ή μουσικό έργο: «πέτυχα σε μια γκαλερί ένα πολύ καλό κομμάτι του τάδε ζωγράφου || απ' τα ρεμπέτικα μ' αρέσει περισσότερο αυτό το κομμάτι» **2.** η χρυσή λίρα: «έχω τριάντα κομμάτια και θέλω να τα εξαργυρώσω» **3.** πολύ όμορφη γυναίκα: «είναι πολύ κομμάτι η αδερφή του τάδε» **4.** σε θέση επιρρ., κάπως, για λίγο, λίγο: «είσαι κομμάτι αδύνατος || στάσου να ξεκουραστούμε κομμάτι». (Λαϊκό τραγούδι: *από τα γλυκά σου μάτια, τρέχει θάνατο νερό και σου γύρεψα κομμάτι και δε μου 'δωσες να πω*). **5α.** στον πλ. **τα κομμάτια**, οι τίτλοι των μετοχών που βρίσκονται στην κατοχή κάποιου, οι μετοχές: «είχα κάτι ανάγκες, γι' αυτό χτες στο χρηματιστήριο πούλησα πενήντα χιλιάδες κομμάτια». Συνών. *χαρτιά*. **β.** τα θρύψαλα, τα θραύσματα, ιδίως γυαλικού: «γονάτισε για να μαζέψει τα κομμάτια απ' το βάζο που έσπασε». Υποκορ. **κομματάκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **κομμάτα** και **κομματάρα, η** και **κόμματος, ο** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 45 φρ.)·

- *άι στα κομμάτια!* **α.** έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ατόμου: «άι στα κομμάτια, όλα τα στραβά σε μένα θα τύχουν!». **β.** εκστομίζεται και ως βρισιά· βλ. και φρ. *άι στο διάβολο!* λ. *διάβολο*·

- *άσ' τα να πάνε στα κομμάτια!* απάντηση αποκαρδιωμένου ανθρώπου από τη ζωή του ή από την κακή πορεία των εργασιών του σε άτομο που τον ρωτάει από ενδιαφέρον *πώς πας ή πώς πάει ή πώς τα πας ή πώς πάνε τα πράγματα*, και έχει την έννοια πως τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά και ούτε υπάρχει περίπτωση να διορθωθούν. Συνών. *άσ' τα να πάνε στ' ανάθεμα!* / *άσ' τα να πάνε στα τσακίδια!* / *άσ' τα να πάνε στην οργή!* / *άσ' τα να πάνε στο δαίμονα!* / *άσ' τα να πάνε στο διάβολο!* / *άσ' τα να πάνε στον κόρακα(!)*·

- *άσ' το να πάει στα κομμάτια!* μην το υπολογίζεις, βγάλ' το απ' το νου σου, διάγραψε το: «αφού βλέπεις πως καταστράφηκε το μηχάνημα, άσ' το να πάει στα κομμάτια!». Συνών. *άσ' το να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' το να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' το να πάει στην οργή!* / *άσ' το να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' το να πάει στο διάβολο!* / *άσ' το να πάει στον κόρακα(!)*·

- *άσ' τον να πάει στα κομμάτια!* μην τον υπολογίζεις, αγνόησέ τον: «αφού αποδείχτηκε σκάρτος, άσ' τον να πάει στα κομμάτια!». Συνών. *άσ' τον να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' τον να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' τον να πάει στην οργή!* / *άσ' τον να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' τον να πάει στο διάβολο!* / *άσ' τον να πάει στον κόρακα(!)*·

- *για ένα κομμάτι ψωμί*, σε τιμή εξευτελιστική: «είχε μεγάλη ανάγκη και πούλησε το χωράφι του για ένα κομμάτι ψωμί». Συνών. *για ένα καρβέλι ψωμί* / *για μια μπουκιά ψωμί* (β)·

- *γίνομαι δυο κομμάτια*, καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια για να φέρω σε πέρας κάτι: «κάθε μέρα γίνομαι δυο κομμάτια, για να μπορέσω να σπουδάσω τα παιδιά μου»· βλ. και φρ. *έγινε δυο κομμάτια*·

- *γίνομαι κομμάτια*, **α.** κάνω τα πάντα για να βοηθήσω ή να εξυπηρετήσω κάποιον: «έγινα κομμάτια για να σου πάρω αυτή την υπογραφή || έγινε κομμάτια το παιδί για να μας βρει ξενοδοχείο». **β.** κάνω τα πάντα για να πραγματοποιήσω τις επιθυμίες κάποιου αγαπημένου προσώπου: «ό,τι του ζητάει, γίνεται κομμάτια για να της το φέρει». (Τραγούδι: *ο άντρας που θα παντρευτώ θα με κοιτά στα μάτια και ό,τι εγώ θα του ζητώ, θα γίνεται κομμάτια*). **γ.** καταβάλλω έντονη προσπάθεια για να προλάβω να τα φέρω όλα σε πέρας: «έχει τόσες πολλές ασχολίες, που όλη τη μέρα γίνεται κομμάτια για να τα προλάβει όλα». **δ.** κατ' επέκταση, κουράζομαι υπερβολικά: «κάθε μέρα γίνεται κομμάτια για να θρέψει την οικογένεια του». **ε.** παθαίνω πολλαπλά κατάγματα σε δυστύχημα, ιδίως τροχαίο: «αν πέσεις από τέτοιο ύψος με τ' αυτοκίνητό σου θα γίνεις κομμάτια»· βλ. και φρ. *έγινε κομμάτια*·

- *γίνομαι σαρανταδυό κομμάτια*, βλ. συνηθέστ. *γίνομαι χίλια κομμάτια*. (Λαϊκό τραγούδι: *προσφυγοπούλα μου γλυκιά, ξανθιά, γαλανομάτα, ξέρεις, για σένα γίνομαι σαρανταδυό κομμάτια*)·

- *γίνομαι χίλια κομμάτια*, βοηθώ ή εξυπηρετώ κάποιον με όλη μου την καλή διάθεση, με όλη μου την όρεξη: «έγινε χίλια κομμάτια το παιδί για να μας βρει ξενοδοχείο»· η φρ. αυτή επιτείνει τη φρ. *γίνομαι κομμάτια*·

- *δε θα γίνω (και) χίλια κομμάτια!* έκφραση αγανάκτησης από άτομο που του αναθέτουμε να διεκπεραιώσει

πολλές δουλειές ταυτόχρονα·

- δουλειά με το κομμάτι, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- δουλεύω με το κομμάτι, αμείβομαι με βάση τον αριθμό των πραγμάτων που κατασκευάζω ή επεξεργάζομαι: «δουλεύω με το κομμάτι σε ένα γουναράδικο»·

- έγινε δυο κομμάτια, (για ερωτικούς δεσμούς) διέλυσε: «είχαμε τρία χρόνια δεσμό, αλλά τον τελευταίο καιρό είχαμε σοβαρές προστριβές κι έτσι έγινε δυο κομμάτια». (Λαϊκό τραγούδι: *χωρίσαμ' ένα δειλινό με δάκρυα στα μάτια, η αγάπη μας ήταν γραφτό να γίνει δυο κομμάτια*)· βλ. και φρ. γίνομαι δυο κομμάτια·

- έγινε η καρδιά μου κομμάτια, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- έγινε κομμάτια, καταστράφηκε, διαλύθηκε ολοσχερώς: «έπεσε το βάζο κάτω κι έγινε κομμάτια»· βλ. και φρ. γίνομαι κομμάτια·

- είναι ένα κομμάτι μάλαμα, είναι πάρα πολύ ευγενικός, πάρα πολύ καλόκαρδος, καλοσυνάτος: «όλοι μας θέλουμε να κάνουμε παρέα μαζί του, γιατί είναι ένα κομμάτι μάλαμα»·

- ένα κομμάτι απ' την πίτα, βλ. λ. [πίτα](#)·

- ένα κομμάτι απ' την τούρτα, βλ. λ. [τούρτα](#)·

- η αξίνα θέλει κώλο και κομμάτι απ' άλλον κώλο, βλ. λ. [κώλος](#)·

- κάνω κομμάτια, καταστρέφω, διαλύω ολοσχερώς κάτι: «πέταξε νευριασμένος το βάζο κάτω και το 'κανε κομμάτια || με την γκρίνια της έκανε κομμάτια την αγάπη μας». (Λαϊκό τραγούδι: *έκανες κομμάτια, όρκους και παλάτια*)·

- κάνω το κομμάτι μου, προσπαθώ να εντυπωσιάσω με το παρουσιαστικό μου, με την εμφάνισή μου ή με την επίδειξη κάποιας καινούριας γνωριμίας μου ή κάποιου καινούριου αποκτήματός μου, επιδεικνύομαι, προβάλλομαι: «ντύθηκε σαν γαμπρός και βγήκε να κάνει το κομμάτι του || είχε αγκαζέ την καινούρια του γκόμμενα και περνούσε κάθε τόσο απ' το στέκι μας για να κάνει το κομμάτι του || κάθε τόσο περνάει απ' την πλατεία και κάνει το κομμάτι του με το καινούριο του αυτοκίνητο»·

- κομμάτι κομμάτι, κομματιαστά, σταδιακά: «άρχισε κομμάτι κομμάτι να συναρμολογεί τη μηχανή τ' αυτοκινήτου του»·

- κομμάτια να γίνει!· ας είναι, ας ξεχαστεί, δεν πειράζει, ας πάψει να μας απασχολεί αρνητικά: «αφού ζήτησες συγγνώμη, κομμάτια να γίνει, θ' αποσύρω τη μήνυση». Λέγεται και στην περίπτωση που, μετά από πολλούς ενδοιασμούς, αποφασίζουμε επιτέλους να δώσουμε σε κάποιον κάτι: «αφού το θέλεις τόσο πολύ, κομμάτια να γίνει!»·

- μ' έκανε κομμάτια ή μ' έχει κάνει κομμάτια, με διέλυσε σωματικά ή ψυχικά: «μ' έκανε κομμάτια αυτή η μετακόμιση || μ' έκανε κομμάτια μ' ένα της βλέμμα». (Λαϊκό τραγούδι: *σκύλα μ' έκανες και λιώνω μέσ' στην Κοκκινιάς το δρόμο, σκύλα μ' έκανες κομμάτια με τα δυο σου μαύρα μάτια*)·

- μ' έκανε χίλια κομμάτια ή μ' έχει κάνει χίλια κομμάτια, επιτείνει την έννοια της παραπάνω φρ. (Λαϊκό τραγούδι: *τα ολόμαυρά σου μάτια με κάνανε χίλια κομμάτια*)·

- μαζεύει τα κομμάτια του, προσπαθεί, αγωνίζεται να ανασυντάξει τον διαλυμένο του εαυτό: «ύστερα από την απιστία της γυναίκας του, μαζεύει τα κομμάτια του με σκοπό να ξεκινήσει μια καινούρια ζωή»·

- μου 'κανε την καρδιά κομμάτια, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- μου πέταξε ένα κομμάτι ψωμί, μου έδωσε ένα πολύ μικρό μερίδιο από κάποια μοιρασιά που έγινε, ιδίως μου το έδωσε με περιφρονητικό τρόπο: «όταν έφτασε η σειρά μου, μου πέταξε ένα κομμάτι ψωμί και μ' έδιωξε». Συνήθως μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *κι εμένα*.

- *να πας στα κομμάτια!* δε νοιάζομαι, δε με ενδιαφέρει διόλου τι θα κάνεις, τι θα απογίνεις ή πού θα πας. Συνήθως η φρ. δίνεται ως απάντηση αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου *τώρα τι θα κάνω ή τώρα τι θα γίνω (θ' απογίνω) ή τώρα πού θα πάω*. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *να ησυχάσουμε* ή με το *να τελειώνουμε*. Συνών. *να πας στ' ανάθεμα!* / *να πας στα τσακίδια!* / *να πας στο διάβολο!* / *να πας στον αγύριστο!* / *να πας στον εξαποδώ(!)*.

- *πάντα δείχνε πόσος είσαι και κομμάτι παρακάτου*, βλ. λ. παρακάτω.

- *πήγε στα κομμάτια*, **α.** έκφραση τέλειας αδιαφορίας στην ερώτηση κάποιου *πού πήγε ο τάδε*. **β.** έφυγε και δεν ξαναγύρισε και, κατ' επέκταση, πέθανε, σκοτώθηκε: «έτρεχε σαν τρελός με τη μοτοσικλέτα του, ώσπου, κάποια μέρα, καρφώθηκε σ' ένα δέντρο και πήγε στα κομμάτια». **γ.** έκφραση ανακούφισης για την αναχώρηση από το χώρο μας κάποιου ανεπιθύμητου ή ενοχλητικού προσώπου ύστερα από πολλή ώρα. **δ.** (για μηχανήματα) έπαψε να λειτουργεί, αχρηστεύτηκε: «αγόρασα ένα αυτοκίνητο σε τιμή ευκαιρίας, αλλά μέσα σε λίγο καιρό πήγε στα κομμάτια». Συνών. *πήγε στ' ανάθεμα* / *πήγε στα τσακίδια* / *πήγε στο διάβολο* / *πήγε στον αγύριστο* / *πήγε στον εξαποδώ*.

- *πληρώνομαι με το κομμάτι*, αμείβομαι με βάση τον αριθμό των πραγμάτων που κατασκευάζω ή επεξεργάζομαι: «στο εργοστάσιο που δουλεύω, βγάζουμε εταζέρες και πληρώνομαι με το κομμάτι».

- *πόσα κομμάτια θα γίνω; ή πόσα κομμάτια να γίνω;* βλ. φρ. *δε θα γίνω (και) χίλια κομμάτια(!)*.

- *πού στα κομμάτια είναι!* λέγεται για πρόσωπο ή πράγμα που ανάζητάμε ή που περιμένουμε για αρκετό χρονικό διάστημα και για επείγουσα ανάγκη, χωρίς να γνωρίζουμε πού βρίσκεται: «πού στα κομμάτια είναι ο ηλεκτρολόγος, γιατί κινδυνεύουμε να περάσουμε όλη τη νύχτα στο σκοτάδι! || πού στα κομμάτια είναι ο αναπτήρας μου και δεν μπορώ ν' ανάψω το τσιγάρο μου!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα είναι!* / *πού στα τσακίδια είναι!* / *πού στην ευχή είναι!* / *πού στην οργή είναι!* / *πού στο δαίμονα είναι!* / *πού στο διάβολο είναι!* / *πού στο καλό είναι!* / *πού στον κόρακα είναι(!)*.

- *πού στα κομμάτια ήσουν!* λέγεται απειλητικά ή επιτιμητικά σε άτομο που ψάχναμε επίμονα και δεν καταφέραμε να βρούμε τη στιγμή που το χρειαζόμασταν ή που το περιμέναμε για μεγάλο χρονικό διάστημα: «πού στα κομμάτια ήσουν κι έφαγα τον κόσμο να σε βρω!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα ήσουν!* / *πού στα τσακίδια ήσουν!* / *πού στην ευχή ήσουν!* / *πού στην οργή ήσουν!* / *πού στο δαίμονα ήσουν!* / *πού στο διάβολο ήσουν!* / *πού στο καλό ήσουν!* / *πού στον κόρακα ήσουν(!)*.

- *πού στα κομμάτια πήγε!* (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «πού στα κομμάτια πήγε ο αναπτήρας μου!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα πήγε!* / *πού στα τσακίδια πήγε!* / *πού στην ευχή πήγε!* / *πού στην οργή πήγε!* / *πού στο δαίμονα πήγε!* / *πού στο διάβολο πήγε!* / *πού στο καλό πήγε!* / *πού στον κόρακα πήγε(!)*.

- *πού στα κομμάτια πήγες!* πού εξαφανίστηκες: «πού στα κομμάτια πήγες κι έψαχνα όλο το πρωί να σε βρω!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα πήγες!* / *πού στα τσακίδια πήγες!* / *πού στην ευχή πήγες!* / *πού στην οργή πήγες!* / *πού στο δαίμονα πήγες!* / *πού στο διάβολο πήγες!* / *πού στο καλό πήγες!* / *πού στον κόρακα πήγες(!)*.

- *πρόσεχε, γιατί το μεγαλύτερο κομμάτι θα το σηκώσει το μυρμήγκι!* βλ. λ. *μυρμήγκι*.

- *πώς στα κομμάτια!* **α.** έκφραση απορίας ή έκπληξης: «πώς στα κομμάτια τα κατάφερες κι ήρθες με τέτοιον παλιόκαιρο!». **β.** με ποιο τρόπο: «πώς στα κομμάτια ζούνε μέσα σε τόση φτώχεια!». Συνών. *πώς στ' ανάθεμα!* / *πώς στα τσακίδια!* / *πώς στην ευχή!* / *πώς στην οργή!* / *πώς στο δαίμονα!* / *πώς στο διάβολο!* / *πώς στο καλό!* / *πώς στον κόρακα(!)*.

- *πουλώ με το κομμάτι*, πουλώ λιανικά: «αν θέλεις μεγάλη ποσότητα, πάνε σε κάποια αποθήκη, γιατί εγώ πουλώ με το κομμάτι».

- στα κομμάτια! έκφραση δυσφορίας σε ενοχλητικό άτομο να μας αφήσει ήσυχους, να πάψει να μας ενοχλεί, να φύγει, να ξεκουμπιστεί. Συνών. *στ' ανάθεμα!* / *στα τσακίδια!* / *στο διάβολο(!)*

- τι στα κομμάτια! έκφραση εκνευρισμού ή δυσφορίας: «τι στα κομμάτια λέει τόση ώρα και δεν καταλαβαίνω λέξη!». Συνών. *τι στ' ανάθεμα!* / *τι στην ευχή!* / *τι στην οργή!* / *τι στο δαίμονα!* / *τι στο διάβολο!* / *τι στο καλό!* / *τι στον κόρακα(!)*

- τι στα κομμάτια έγινε! (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «τι στα κομμάτια έγινε το στιλό μου!». Συνών. *τι στ' ανάθεμα έγινε!* / *τι στην ευχή έγινε!* / *τι στην οργή έγινε!* / *τι στο δαίμονα έγινε!* / *τι στο διάβολο έγινε!* / *τι στο καλό έγινε!* / *τι στον κόρακα έγινε(!)*

- τι στα κομμάτια έγινες! πού εξαφανίστηκες: «τι στα κομμάτια έγινες όλο το πρωί και σε χρειαζόμουν!». Συνών. *τι στ' ανάθεμα έγινες!* / *τι στην ευχή έγινες!* / *τι στην οργή έγινες!* / *τι στο δαίμονα έγινες!* / *τι στο διάβολο έγινες!* / *τι στο καλό έγινες!* / *τι στον κόρακα έγινες(!)*

- τι στα κομμάτια θέλει; έκφραση δυσφορίας για την επίσκεψη κάποιου ανεπιθύμητου ατόμου: «σας ζητάει ο τάδε. -Τι στα κομμάτια θέλει βραδιάτικα;». Συνών. *τι στ' ανάθεμα θέλει;* / *τι στην ευχή θέλει;* / *τι στην οργή θέλει;* / *τι στο δαίμονα θέλει;* / *τι στο διάβολο θέλει;* / *τι στο καλό θέλει;* / *τι στον κόρακα θέλει(;)·*

- τι στα κομμάτια κάνεις! έκφραση απορίας για κάποιον που ασχολείται με πράγματα έξω από τις οδηγίες μας ή έξω από την ορθή διαδικασία ή τον τρόπο εκτέλεσης. Συνήθως η φρ. κλείνει με το *εδώ* ή το *εκεί*. Συνών. *τι στ' ανάθεμα κάνεις!* / *τι στην ευχή κάνεις!* / *τι στην οργή κάνεις!* / *τι στο δαίμονα κάνεις!* / *τι στο διάβολο κάνεις!* / *τι στο καλό κάνεις!* / *τι στον κόρακα κάνεις(!)*

- τον κάνω κομμάτια, **α.** τον κατασφάζω: «μόλις αγρίεψε ο καβγάς, έβγαλε ο άλλος το μαχαίρι του και τον έκανε κομμάτια το δικό σου». (Λαϊκό τραγούδι: *στα σίδερα με βάλανε για τα δικά σου μάτια, το βλάμη που γουστάριζες, τον έκανα κομμάτια*). **β.** τον διαλύω ψυχικά: «τον κάνω κομμάτια κάθε φορά που αναφέρομαι στο θάνατο του πατέρα του». (Λαϊκό τραγούδι: *με μια καρδιά μαρμάρινη τον έκανε κομμάτια με τέχνη και υπομονή ανύποπτα δεμάτια*)· βλ. και φρ. *τον κάνω κομματάκια*, λ. *κομματάκι*.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας